

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами X Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 29 квітня 2020 року)

УДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808
Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 4 від 15.06.2020 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Олексенко Олена Андріївна – кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Сергієнко Катерина – голова студентського наукового товариства українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія ХХІ століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 29 квітня 2020 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред) та ін.]. – Харків, 2020. – 116 с.

©Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020
©Автори публікацій, 2020

Отже, потужний арсенал потенційних і власне оказіональних слів, що різними способами змодельовав П. Загребельний у своїх романах, засвідчує не лише гіперактивну здатність митця до словотворення, а й підтверджує твердження, що авторські новотвори, віддзеркалюючи специфіку мовомислення та особливості вербального комунікації тих чи інших верств української етноспільноти, мають безпосередній вплив на розвиток мовно-літературної норми.

Література

1. **Голікова Н.** Мова художньої прози Павла Загребельного: від слова до концепту: монографія. Дніпро: Акцент, 2018. 432 с.
2. **Загребельний П.** Диво: роман. Київ: Махаон-Україна, 2000. 576 с.
3. **Загребельний П.** Тисячолітній Миколай: Роман. Київ: Фірма «Довіра», 1994. 636 с.
4. **Літературна норма і мовна практика.** Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Коць Т.А. та ін.; за ред. С.Я. Ярмоленко. Київ: НАН України, 2013. 320 с.

УДК 821.161.2-1.09

Капуста Людмила Романівна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. Ю.М. Лебедеко

ФОНОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ В ПОЕЗІЇ ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА

Мета дослідження полягає у з'ясуванні специфіки звукової організації поетичних текстів О. Ольжича, визначенні особливостей фонічних елементів як ефективного засобу образного кодування інформації та естетичного впливу на процес сприймання повідомлюваного.

О. Ольжич збагатив мовлення додатковими, авторськими значеннями – конотаціями, що свідчить про непересічний талант поета-мовотворця, у якого присутнє по-філософському глибоке і водночас емоційне мислення. Цікаві авторські картини допомагають створювати й фоностилістичні засоби. Наприклад, у поезії О. Ольжича «Готи» домінуючим звуком є [р] :

Похмурий день зачався в тумані.

Над бродом ржуть, полохаючись, коні.

Мій меч бринить, та чую, що на грані

Мене не зрадять крицеві долоні.

Таку дієву, напружену фоносемантику [р] значною мірою зумовлюють його природні акустичні властивості – звучність як, артикуляторна напруженість як вібранта тощо. У мовотворчості О. Ольжича така потенційна активність цього звука часто використовується як оптимальний засіб передачі неспокою, смутку, тривоги. Дрижачий сонорний [р], алітеруєчись, виступає виразником твердості та рішучості, тримаючи читача в напруженні. У деяких віршах частотне вживання р пов'язане із увиразненням картин природи, наприклад :

Давно ріка вернула в береги.

*Давно нора засипалася в кручі
І місто мовчки зводить навкруги
Вали із частоколами колючі (О.Ольжич «Люкреція»)*

„Часом звукова організація символічної поезії, – зауважує І. Качуровський, – допомагає ліпше розкрити її зміст і сама таким чином набуває певного символічного значення» [1]. У поетичній системі Ольжича звукові образи викликані слуховими враженнями. Так, у поезії – «Знов вітри над землею, вітри...» автор передає звукописом почуття через асонанс [o] :

*О, ця днина, як п'яне вино!
О, ця смерть, як холодна блакить!
Як велично, що нам не дано
До тридцятого року дожить!*

У римі відбивається прагнення літераторів до краси й повноти звука. Наприклад, поезія О. Ольжича насичена виразними римами:

*О, невмолимі скам'янілі дні,
Міцна рука над людьми і богами
... Чигає там, у сірій далині,
Лягає горами за нами (О.Ольжич «Гали»)*

Або:

*Ступи ліворуч: легкий буде спад,
Повільні луки, мляві серпантини.
Від інтелекту через хліб назад
До жаху і безсилости клітини (О.Ольжич «Межа»)*

Епіфора у поетичних текстах Ольжича найчастотніше виражена подвійними та потрійними звукосполученнями:

*За нами розгубленість мертва,
Де страх і покора — закон.
Там втрат не буває, де жертва —
Здобутий в огні бастіон!
Ім'ям неблаганним свободи
Здолали ми й кинули ниць
Понурі карпатські приходи,
Асфальти далеких столиць.*

На прикладі бачимо, що в поетичному доробку автора домінує перехресне римування та точна рима, що сприяє швидкому й легкому запам'ятовуванню поезій.

Серед найпоширеніших фоностилістичних засобів поезії Ольжича виокремлено асонанс, алітерацію, полісиндетон, які найчастотніше виражені консонантами й асонантами. Тож фоностилістична парадигма поезії Олега Ольжича самотутня і вражаюча, становить широку площину для подальших досліджень.

Література

1. **Качуровський І.** Фоніка. Мюнхен: Український вільний університет, 1984. 207 с. 2. **Олег Ольжич.** Вибрані твори. К. : Смолоскип, 2010. 664 с.